

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a doua)

24 octombrie 2013*

„Asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule — Directiva 72/166/CEE — Articolul 3 alineatul (1) — Directiva 90/232/CEE — Articolul 1 — Accident rutier — Decesul unui pasager — Drept la despăgubire al soțului și al copilului minor — Prejudiciu moral — Despăgubire — Acoperire prin asigurarea obligatorie”

În cauza C-22/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Krajský súd v Prešove (Slovacia), prin decizia din 8 noiembrie 2011, primită de Curte la 17 ianuarie 2012, în procedura

Katarína Haasová

împotriva

Rastislav Petrík,

Blanka Holingová,

CURTEA (Camera a doua),

compusă din doamna R. Silva de Lapuerta, președinte de cameră, și domnii J. L. da Cruz Vilaça, G. Arestis, J.-C. Bonichot și A. Arabadjiev (raportor), judecători,

avocat general: domnul N. Jääskinen,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul slovac, de B. Ricziová, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Kemper, în calitate de agenți;
- pentru guvernul eston, de M. Linntam, în calitate de agent;
- pentru Comisia Europeană, de A. Tokár, în calitate de agent,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 11 iulie 2013,

* Limba de procedură: slovacă.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 3 alineatul (1) din Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi (JO L 103, p. 1, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 10, denumită în continuare „Prima directivă”), precum și a articolului 1 primul paragraf din A treia directivă 90/232/CEE a Consiliului din 14 mai 1990 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO L 129, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 240, denumită în continuare „A treia directivă”).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Haasová, acționând în nume propriu și în numele fiicei sale minore Kristína Haasová, născută la 22 aprilie 1999, pe de o parte, și domnul Petrík și doamna Holingová, pe de altă parte, având ca obiect despăgubirea de către aceștia din urmă, în temeiul răspunderii civile pentru pagubele produse de autovehicule, a prejudiciului rezultat ca urmare a decesului domnului Haas, soțul doamnei Haasová și tatăl Kristínei Haasová, într-un accident rutier produs pe teritoriul ceh.

Cadrul juridic

Dreptul internațional privat

- 3 Articolul 3 din Convenția privind legea aplicabilă accidentelor rutiere, încheiată la Haga la 4 mai 1971 (denumită în continuare „Convenția de la Haga din 1971”), care a fost ratificată de Republica Slovacă, de Republica Cehă și de alte state membre ale Uniunii Europene, precum și de anumite țări terțe, stipulează:

„Legea aplicabilă este legea internă a statului pe teritoriul căruia s-a produs accidentul.”
- 4 Articolul 4 din această convenție prevede:

„Sub rezerva articolului 5, se derogă de la dispoziția articolului 3 în cazurile prevăzute în continuare:

a) Dacă un singur autovehicul este implicat în accident și dacă acesta este înmatriculat într-un alt stat decât cel pe teritoriul căruia s-a produs accidentul, legea internă a statului de înmatriculare se aplică răspunderii

— față de conducătorul, deținătorul, proprietarul sau orice altă persoană care are vreun drept asupra vehiculului, fără a se ține seama de reședința lor obișnuită,

— față de o victimă care era pasager, dacă aceasta are reședința obișnuită într-un alt stat decât cel pe teritoriul căruia s-a produs accidentul,

— față de o victimă care se afla la locul accidentului în afara vehiculului, dacă aceasta are reședința obișnuită în statul de înmatriculare.

În cazul în care sunt mai multe victime, legea care se aplică este stabilită separat cu privire la fiecare dintre acestea.

b) Dacă mai multe autovehicule sunt implicate în accident, dispozițiile care figurează la litera a) nu se aplică decât dacă toate autovehiculele sunt înmatriculate în același stat.

[...]"

5 Articolul 8 din convenția menționată prevede:

„Legea aplicabilă stabilește printre altele:

1. condițiile și întinderea răspunderii;
2. cauzele de exonerare, precum și orice limitare și orice împărțire a răspunderii;
3. existența și natura daunelor care pot fi reparate;
4. modalitățile și întinderea reparației;
5. transmisibilitatea dreptului la reparație;
6. persoanele care au dreptul la repararea daunelor personale;
7. răspunderea comitentului pentru fapta prepusului;
8. prescripția și decăderea ca urmare a expirării unui termen, inclusiv momentul de plecare, întreruperea și suspendarea termenelor.”

Dreptul Uniunii

6 Articolul 28 din Regulamentul (CE) nr. 864/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor necontractuale (Roma II) (JO L 199, p. 40, denumit în continuare „Regulamentul Roma II”), intitulat „Raporturile cu convențiile internaționale existente”, prevede:

„(1) Prezentul regulament nu aduce atingere aplicării convențiilor internaționale la care unul sau mai multe state membre sunt părți la momentul adoptării prezentului regulament și care reglementează conflictul de legi privind obligațiile necontractuale.

(2) Cu toate acestea, între statele membre, prezentul regulament prevalează față de convențiile încheiate exclusiv între două sau mai multe state membre în măsura în care aceste convenții privesc domeniul de reglementare al prezentului regulament.”

7 Articolul 1 din Prima directivă prevede:

„În sensul prezentei directive:

[...]

2. «parte vătămată» înseamnă orice persoană îndreptățită să primească o despăgubire pentru orice pagubă sau vătămare provocată de vehicule;

[...]"

8 Articolul 3 alineatul (1) din Prima directivă prevede:

„[...] fiecare stat membru ia toate măsurile necesare pentru a se asigura ca răspunderea civilă pentru pagubele produse de vehiculele care provin în mod obișnuit de pe teritoriul său să fie acoperită de asigurare. Aceste măsuri stabilesc aria răspunderii civile acoperite de asigurare, precum și termenii și condițiile asigurării.”

9 Articolul 1 alineatele (1) și (2) din A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (JO 1984, L 8, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 104), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005 (JO L 149, p. 14, Ediție specială, 06/vol. 7, p. 212, denumită în continuare „A doua directivă”), prevede:

„(1) Asigurarea prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din [Prima directivă] acoperă în mod obligatoriu daunele materiale și vătămările corporale.

(2) Fără a aduce atingere garanțiilor de o valoare mai mare eventual stabilite de statele membre, fiecare stat membru solicită ca sumele pentru care această asigurare este obligatorie să fie de minimum:

(a) în cazul vătămărilor corporale, suma minimă asigurată de 1 milion de EUR pentru o victimă sau 5 milioane de EUR pentru o cerere de despăgubire, indiferent de numărul victimelor;

(b) în cazul daunelor materiale, 1 milion de EUR pentru o cerere de despăgubire, indiferent de numărul victimelor.

După caz, statele membre pot stabili o perioadă tranzitorie de maximum cinci ani de la data punerii în aplicare a [D]irectivei [2005/14], în decursul căreia sumele minime asigurate sunt adaptate sumelor prevăzute la prezentul alineat.

Statele membre care stabilesc o astfel de perioadă de tranziție informează Comisia cu privire la aceasta și indică durata acestei perioade.

În decursul celor treizeci de luni de la data punerii în aplicare a Directivei [2005/14], statele membre majorează sumele de garanție pentru a atinge cel puțin jumătate din nivelurile prevăzute la prezentul alineat.”

10 Articolul 1 din A treia directivă prevede, printre altele, că „asigurarea menționată la articolul 3 alineatul (1) din [Prima directivă] acoperă răspunderea pentru vătămarea corporală a tuturor pasagerilor, alții decât conducătorul auto, ce rezultă ca urmare a utilizării unui vehicul”.

Dreptul național

Dreptul slovac

11 Articolul 11 din Legea nr. 40/1964 privind Codul civil (denumită în continuare „Codul civil slovac”) prevede:

„Persoana fizică are dreptul la protecția propriei persoane, în special a vieții și a sănătății, a onoarei civile și a demnității sale umane, precum și a vieții private, a numelui și a libertății sale de exprimare.”

12 Articolul 13 din Codul civil slovac prevede:

„1. Persoana fizică are în special dreptul de a pretinde încetarea comportamentelor ilegale care aduc atingere dreptului la protecția propriei persoane, eliminarea consecințelor unor astfel de comportamente și recunoașterea unei compensări adecvate.

2. În cazul în care nu este posibilă o compensare adecvată, în sensul alineatului 1, îndeosebi pentru că a fost grav lezată demnitatea sau prestigiul social al unei persoane fizice, aceasta din urmă are de asemenea dreptul la despăgubirea pecuniară a prejudiciului nepatrimonial.

3. Valoarea despăgubirii în sensul alineatului 2 este stabilită de instanță având în vedere gravitatea prejudiciului survenit și împrejurările în care s-a produs încălcarea dreptului.”

13 Articolul 4 din Legea nr. 381/2001 privind contractul de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (denumită în continuare „Legea slovacă privind asigurarea obligatorie”) prevede:

„1. Asigurarea de răspundere civilă acoperă orice persoană responsabilă pentru pagubele produse de autovehiculul menționat în contractul de asigurare.

2. Potrivit asigurării de răspundere civilă, asiguratul are dreptul ca societatea de asigurări să plătească părții vătămate, în locul său, pe baza pretențiilor afirmate și dovedite pentru compensarea

- a) vătămării corporale și a cheltuielilor în caz de deces,
- b) daunei cauzate persoanei vătămate ca urmare a distrugerii, a sustragerii sau a pierderii bunului,
- c) cheltuielilor de judecată suportate efectiv în vederea reprezentării legale pentru exercitarea drepturilor menționate la literele a), b) și d), în cazul în care societatea de asigurări nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 11 alineatul 6 litera a) sau b) ori a refuzat în mod ilegal să furnizeze prestația de asigurare ori a redus în mod ilegal prestația de asigurare furnizată,
- d) pierderii de venituri.

3. Pe baza asigurării de răspundere civilă, asiguratul are dreptul ca societatea de asigurări să ramburseze entităților interesate, în cazul în care asiguratul este obligat față de respectivele entități, costurile invocate, dovedite și plătite pentru îngrijirea medicală, indemnizațiile de boală, contribuțiile la asigurările sociale, indemnizațiile pentru accidente, indemnizațiile de asigurare pentru accidente, contribuțiile la pensii, contribuțiile la pensii pentru militari și polițiști și contribuțiile la fondurile de pensii suplimentare.”

Dreptul ceh

14 Articolul 11 din Legea nr. 40/1964 privind Codul civil (denumit în continuare „Codul civil ceh”) prevede:

„Persoana fizică are dreptul la protecția propriei persoane, în special a vieții și a sănătății, a onoarei civile și a demnității sale umane, precum și a vieții private, a numelui și a libertății sale de exprimare.”

15 Articolul 13 din Codul civil ceh prevede:

„1. Persoana fizică are în special dreptul de a pretinde încetarea comportamentelor ilegale care aduc atingere dreptului la protecția propriei persoane, eliminarea consecințelor unor astfel de comportamente și recunoașterea unei compensări adecvate.

2. În cazul în care nu este posibilă o compensare adecvată, în sensul alineatului 1, îndeosebi pentru că a fost grav lezată demnitatea sau prestigiul social al unei persoane fizice, aceasta are de asemenea dreptul la despăgubirea pecuniară a prejudiciului nepatrimonial.

3. Valoarea despăgubirii în sensul alineatului 2 este stabilită de instanță având în vedere gravitatea prejudiciului moral survenit și împrejurările în care s-a produs încălcarea dreptului.”

16 Articolul 444 din acest cod prevede:

„1. În caz de vătămare corporală, durerea persoanei lezate și prejudiciul social dau naștere unei despăgubiri forfetare.

[...]

3. În caz de deces, succesorii în drepturi beneficiază de o despăgubire forfetară de:

a) 240 000 [coroane cehe (CZK)] pentru pierderea soțului;

[...]”

17 Articolul 6 din Legea nr. 168/1999 privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule (denumită în continuare „Legea cehă privind asigurarea obligatorie”) prevede:

„1. Asigurarea de răspundere civilă acoperă orice persoană responsabilă pentru pagubele produse de autovehiculul menționat în contractul de asigurare.

2. În lipsa unor dispoziții contrare în prezenta lege, asiguratul are dreptul ca societatea de asigurări să despăgubească partea vătămată, în locul său, în contextul și în cuantumul prevăzute de Codul civil, pentru

a) vătămare corporală sau deces,

b) dauna cauzată persoanei vătămate ca urmare a deteriorării, a distrugerii sau a pierderii bunului, precum și dauna cauzată de furtul bunului, dacă persoana fizică a pierdut controlul asupra acestuia,

c) pierderea de venituri,

d) cheltuielile de judecată suportate efectiv în vederea reprezentării legale pentru exercitarea drepturilor la despăgubire menționate la literele a), b) și c); cu toate acestea, în ceea ce privește daunele menționate la literele b) și c), numai în cazul în care societatea de asigurări nu a respectat termenul prevăzut la articolul 9 alineatul 3 sau a refuzat în mod ilegal să furnizeze prestația de asigurare sau a redus în mod ilegal prestația de asigurare furnizată,

cu condiția ca persoana vătămată să își fi susținut și să își fi demonstrat dreptul și cu condiția ca fapta prejudiciabilă aflată la originea respectivei daune și pentru care asiguratul este răspunzător să fi avut loc în perioada de valabilitate a asigurării de răspundere, cu excepția perioadei de întrerupere a acesteia din urmă.”

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 18 Din cererea de decizie preliminară și din precizările furnizate de instanța de trimitere ca răspuns la o cerere de lămuriri pe care i-a adresat-o Curtea în aplicarea articolului 101 din Regulamentul de procedură al acesteia, reiese că domnul Haas a decedat la 7 august 2008 pe teritoriul ceh, într-un accident rutier provocat de domnul Petrík, care conducea un autovehicul aparținând doamnei Holingová.
- 19 Autoturismul doamnei Holingová, înmatriculat în Slovacia și în care domnul Haas era pasager, a intrat în coliziune cu un vehicul de mare tonaj înmatriculat în Republica Cehă. La momentul acestui accident, doamna Haasová și fiica sa se aflau în Slovacia.
- 20 Printr-o sentință penală a Okresný súd Vranov nad Topľou (Slovacia), domnul Petrík a fost considerat vinovat de ucidere, precum și de vătămare corporală și a fost condamnat la o pedeapsă de doi ani de închisoare cu suspendare. În temeiul articolului 50 alineatul 2 și al articolului 51 alineatul 4 litera c) din Codul penal slovac, acesta a fost obligat să repare dauna cauzată, inclusiv pe cea în cuantum de 1 057,86 euro suferită de doamna Haasová.
- 21 Pe de altă parte, doamna Haasová și fiica sa au solicitat domnului Petrík și doamnei Holingová repararea prejudiciului nepatrimonial care a fost cauzat de pierderea soțului și, respectiv, a tatălui, în temeiul articolului 13 alineatele 2 și 3 din Codul civil slovac. În primă instanță, domnul Petrík și doamna Holingová au fost obligați să îi plătească doamnei Haasová o despăgubire de 15 000 de euro pentru acest prejudiciu. Toate părțile au declarat apel în fața Krajský súd v Prešove (Slovacia).
- 22 Această instanță consideră că, având în vedere situația de fapt, trebuie să se aplice dreptul material ceh și în special articolul 444 alineatul 3 din Codul civil ceh, care prevede că, în cazul decesului, soțul, succesor în drepturi al victimei, beneficiază de o despăgubire forfetară de 240 000 CZK. Or, s-ar pune problema caracterului adecvat al despăgubirii în cauză și, în consecință, cea a dreptului la o despăgubire complementară în temeiul articolului 11 din acest cod.
- 23 În această privință, instanța de trimitere consideră că drepturile doamnei Haasová și ale fiicei sale decurg din cele ale victimei, în condițiile în care viața domnului Haas era protejată de articolul 11 din codul menționat. Aceasta precizează că articolele 11-16 din Codurile civile slovac și ceh asigură protecția persoanei, aceasta incluzând în special protecția vieții, a sănătății, a onoarei civile, a demnității umane, a vieții private, a numelui și a libertății de exprimare împotriva „prejudiciilor”, termen care ar fi utilizat pentru a desemna o daună morală rezultată dintr-o atingere adusă dreptului la această protecție.
- 24 Instanța de trimitere precizează de asemenea că, în temeiul Legii slovace privind asigurarea obligatorie, proprietarul unui autovehicul are dreptul să ceară ca societatea de asigurări să garanteze, în locul său, persoanei vătămate ca urmare a unui accident pentru care respectivul proprietar este răspunzător repararea unei daune actuale dovedite, în măsura prevăzută de această lege și în condițiile stabilite de asigurare, și, în consecință, compensarea vătămării corporale și a cheltuielilor efectuate în caz de deces.
- 25 În speță, doamna Holingová ar fi încheiat un contract de asigurare obligatorie de răspundere cu Allianz-Slovenská poisťovňa a.s., (denumită în continuare „Allianz”). Întrucât persoana răspunzătoare pentru daună se poate întoarce împotriva societății de asigurări pentru ca aceasta să repare, în locul său, dauna pentru care respectiva persoană trebuie să răspundă, ar trebui ca societatea de asigurări să fie citată în procedura de despăgubire în calitate de intervenientă, întrucât are un interes legitim în soluționarea litigiului. Astfel, la inițiativa instanței de trimitere, Allianz a fost citată la procedură în această calitate.

- 26 Or, Allianz nu ar avea un asemenea interes legitim decât dacă dreptul exercitat ar fi acoperit de asigurarea obligatorie de răspundere civilă. Astfel, dacă prejudiciul nepatrimonial în discuție în litigiul principal nu ar fi acoperit de asigurarea obligatorie, intervenția Allianz în procedură nu s-ar justifica.
- 27 Potrivit instanței de trimitere, despăgubirea pentru vătămările corporale privește în parte și un prejudiciu nepatrimonial, și anume suferințele și degradarea vieții sociale. Noțiunea de daună acoperită de contractul de asigurare ar include, așadar, și prejudicii cu caracter nepatrimonial, în special de natură imaterială, morală sau afectivă.
- 28 Această instanță consideră, în plus, că statele membre au obligația, în temeiul Primei directive și al celei de A treia directive, să adopte toate măsurile utile pentru ca răspunderea civilă pentru daunele cauzate de folosirea autovehiculelor staționate, în mod obișnuit, pe teritoriul lor să fie acoperită de asigurare, în scopul de a proteja persoanele asigurate și victimele accidentelor și pentru a garanta că orice daună sau prejudiciu acoperit de asigurarea obligatorie pentru autovehiculele aflate în circulație va fi reparat.
- 29 Or, Allianz ar refuza să repara prejudiciul nepatrimonial suferit, pentru motivul că plata unei despăgubiri pentru acest prejudiciu în temeiul articolului 13 din Codul civil slovac nu ar face obiectul contractului de asigurare obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule, dreptul la o asemenea despăgubire nefiind acoperit de asigurarea obligatorie astfel cum este aceasta prevăzută de legile slovacă și cehă relevante.
- 30 Instanța de trimitere consideră că această întrebare este determinantă, având în vedere că trebuie să fie reparat și prejudiciul nepatrimonial suferit de succesorul în drepturi al victimei unui accident rutier. Acest prejudiciu poate fi reparat în temeiul articolului 13 alineatele 2 și 3 din Codul civil aplicabil și ar trebui să fie considerat, într-o interpretare extensivă, o vătămare corporală vizată la articolul 4 alineatul 2 litera a) din Legea slovacă privind asigurarea obligatorie. Prin urmare, repararea acestui prejudiciu nepatrimonial ar intra în sfera de aplicare a răspunderii societății de asigurări în temeiul contractului de asigurare obligatorie.
- 31 În aceste împrejurări, Krajský súd v Prešove a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
- „1) Articolul 1 primul paragraf din [A treia directivă] coroborat cu articolul 3 alineatul (1) din [Prima directivă] trebuie interpretate în sensul că se opun unei dispoziții din dreptul național (precum cea de la articolul 4 din [L]egea slovacă [privind asigurarea obligatorie] și de la articolul 6 din [L]egea cehă [privind asigurarea obligatorie]) potrivit căreia răspunderea civilă pentru pagubele produse de autovehicule nu acoperă prejudiciul nepatrimonial, exprimat în formă pecuniară, cauzat supraviețuitorilor victimelor unui accident rezultat din circulația unui autovehicul?
- 2) În cazul în care la prima întrebare trebuie să se răspundă că respectiva dispoziție din dreptul național nu este contrară dreptului Uniunii, prevederile articolului 4 alineatele 1, 2 și 4 din [L]egea slovacă [privind asigurarea obligatorie] și ale articolului 6 alineatele 1-3 din [L]egea cehă [privind asigurarea obligatorie] trebuie interpretate în sensul că nu se opun ca instanța națională, în conformitate cu [...] articolul 1 primul paragraf din [A treia directivă] și cu articolul 3 alineatul (1) din [Prima directivă], să recunoască succesorilor în drepturi ai victimelor unui accident rutier rezultat din folosirea autovehiculelor, în calitatea lor de persoane vătămăte, dreptul la repararea prejudiciului nepatrimonial, inclusiv în formă pecuniară?”

Cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare

- 32 Guvernul slovac și Comisia au exprimat îndoieli cu privire la admisibilitatea întrebărilor preliminare, arătând că decizia de trimitere nu cuprinde nicio expunere a situației de fapt a accidentului rutier, indispensabilă pentru înțelegerea litigiului principal. Guvernul slovac consideră, în plus, că aceste întrebări nu sunt pertinente în vederea soluționării respectivului litigiu, având în vedere că Allianz nu ar fi parte la acest litigiu și că decizia pe care instanța națională o va pronunța în cadrul acestuia din urmă nu va fi obligatorie pentru societatea de asigurări menționată.
- 33 În această privință, trebuie arătat că, în răspuns la cererea de lămuriri care i-a fost adresată de Curte în aplicarea articolului 101 din Regulamentul de procedură, pe de o parte, instanța de trimitere a precizat situația de fapt a accidentului aflat la originea procedurii din litigiul principal și, pe de altă parte, a precizat că răspunsul Curții ar fi determinant pentru a aprecia intervenția Allianz în procedura din litigiul principal și, prin urmare, în ceea ce privește caracterul obligatoriu pentru această societate al hotărârii care urmează să fie pronunțată în procedura respectivă.
- 34 În aceste condiții, trebuie să se considere că întrebările preliminare sunt admisibile.

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

- 35 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 3 alineatul (1) din Prima directivă și articolul 1 primul paragraf din A treia directivă trebuie interpretate în sensul că asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule trebuie să acopere repararea prejudiciilor morale suferite de persoanele apropiate victimelor decedate într-un accident rutier.
- 36 Cu titlu introductiv, trebuie arătat că instanța de trimitere, pe de o parte, a precizat faptul că dreptul răspunderii civile aplicabil faptelor din cauza principală este, având în vedere articolele 3 și 4 din Convenția de la Haga din 1971 și articolul 28 din Regulamentul Roma II, dreptul ceh și, pe de altă parte, a arătat că întrebările adresate nu vizează acoperirea de asigurarea obligatorie de răspundere civilă reglementată de a șasea parte din Codul civil ceh și, prin urmare, despăgubirea forfetară prevăzută la articolul 444 din acest cod. Astfel, instanța menționată consideră că articolele 11 și 13 din Codul civil ceh, care vizează protecția persoanei, se aplică independent de aceste dispoziții privind răspunderea civilă și a precizat că întrebările respective vizează exclusiv acoperirea de asigurarea obligatorie a despăgubirii pentru prejudiciul moral datorate în temeiul dispozițiilor de protecție a persoanei.
- 37 În această privință, trebuie amintit că din preambulul Primei directive și al celei de A doua directive reiese că acestea urmăresc, pe de o parte, să asigure libera circulație atât a vehiculelor care provin în mod obișnuit de pe teritoriul Uniunii, cât și a persoanelor aflate la bordul acestora și, pe de altă parte, să garanteze că victimele accidentelor de circulație cauzate de aceste vehicule vor beneficia de un tratament comparabil, indiferent de locul de pe teritoriul Uniunii în care s-a produs accidentul (Hotărârea din 23 octombrie 2012, Marques Almeida, C-300/10, punctul 26 și jurisprudența citată).
- 38 Prima directivă, astfel cum a fost precizată și completată prin A doua directivă și A treia directivă, impune, așadar, statelor membre să garanteze că răspunderea civilă pentru pagubele produse de autovehiculele care provin în mod obișnuit de pe teritoriul lor este acoperită de o asigurare și indică, printre altele, categoriile de daune și terții victime care trebuie să beneficieze de această asigurare (Hotărârea Marques Almeida, citată anterior, punctul 27 și jurisprudența citată).

- 39 Trebuie să se amintească totuși că obligația de acoperire de asigurarea de răspundere civilă a pagubelor produse de autovehicule unor terți este distinctă de întinderea despăgubirii pentru aceste pagube în temeiul răspunderii civile a asiguratului. Astfel, în timp ce prima este definită și garantată de reglementarea Uniunii, cea de a doua este reglementată, în esență, de dreptul național (Hotărârea Marques Almeida, citată anterior, punctul 28 și jurisprudența citată).
- 40 În această privință, Curtea s-a pronunțat deja în sensul că din obiectul Primei directive, al celei de A doua directive și al celei de A treia directive, precum și din cuprinsul lor rezultă că acestea nu urmăresc să armonizeze regimurile de răspundere civilă ale statelor membre și că, în stadiul actual al dreptului Uniunii, acestea din urmă rămân libere să determine regimul de răspundere civilă aplicabil accidentelor rezultate din circulația autovehiculelor (Hotărârea Marques Almeida, citată anterior, punctul 29 și jurisprudența citată).
- 41 În consecință și având în vedere în special articolul 1 punctul 2 din Prima directivă, în stadiul actual al dreptului Uniunii, statele membre rămân, în principiu, libere să determine, în cadrul regimurilor interne de răspundere civilă, în special daunele cauzate de autovehicule care trebuie reparate, întinderea despăgubirii pentru aceste daune și persoanele care au dreptul la respectiva reparație.
- 42 Cu toate acestea, Curtea a precizat că statele membre trebuie să își exercite competențele în acest domeniu cu respectarea dreptului Uniunii și că dispozițiile naționale care reglementează despăgubirea pentru accidentele care rezultă din circulația vehiculelor nu pot priva Prima directivă, A doua directivă și A treia directivă de efectul lor util (Hotărârea Marques Almeida, citată anterior, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 43 În ceea ce privește acoperirea de asigurarea obligatorie a pagubelor produse de autovehicule care trebuie reparate potrivit dreptului național al răspunderii civile, articolul 3 alineatul (1) a doua teză din Prima directivă lăsa, desigur, astfel cum a arătat guvernul german, statelor membre sarcina de a stabili daunele acoperite, precum și termenii și condițiile asigurării obligatorii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 1996, Ruiz Bernáldez, C-129/94, Rec., p. I-1829, punctul 15).
- 44 Cu toate acestea, tocmai pentru a reduce deosebirile dintre legislațiile statelor membre privind întinderea obligației de asigurare, articolul 1 din A doua directivă impune, în materia răspunderii civile, ca asigurarea să acopere în mod obligatoriu daunele materiale și vătămările corporale, până la concurența unor sume determinate. Articolul 1 din A treia directivă a extins această obligație la acoperirea vătămărilor corporale cauzate pasagerilor, alții decât conducătorul auto (Hotărârea Ruiz Bernáldez, citată anterior, punctul 16).
- 45 Astfel, statele membre sunt obligate să garanteze că răspunderea civilă pentru accidentele rezultate din circulația vehiculelor aplicabilă potrivit dreptului lor național este acoperită printr-o asigurare conformă cu dispozițiile Primei directive, ale celei de A doua directive și ale celei de A treia directive (Hotărârea Marques Almeida, citată anterior, punctul 30 și jurisprudența citată).
- 46 În consecință, libertatea de care dispun statele membre de a stabili daunele acoperite, precum și termenii și condițiile asigurării obligatorii a fost restrânsă de A doua directivă și de A treia directivă, întrucât acestea au prevăzut acoperirea obligatorie a anumitor daune până la concurența unor sume minime determinate. Printre aceste daune a căror acoperire este obligatorie figurează vătămările corporale, astfel cum precizează articolul 1 alineatul (1) din A doua directivă.
- 47 Or, astfel cum a arătat avocatul general la punctele 68-73 din concluzii și astfel cum a statuat Curtea AELS în Hotărârea din 20 iunie 2008, Celina Nguyen/The Norwegian State (E-8/07, EFTA Court Report, p. 224, punctele 26 și 27), trebuie să se considere, având în vedere diferitele versiuni lingvistice ale articolului 1 alineatul (1) din A doua directivă și ale articolului 1 primul paragraf din A treia directivă, precum și obiectivul de protecție al celor trei directive menționate anterior, că intră în sfera de aplicare a noțiunii de vătămări corporale orice prejudiciu, în măsura în care despăgubirea

pentru acesta este prevăzută în temeiul răspunderii civile a asiguratului de dreptul național aplicabil litigiului, care rezultă dintr-o atingere adusă integrității persoanei, ceea ce cuprinde atât suferințele fizice, cât și pe cele psihologice.

- 48 Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, dispozițiile dreptului Uniunii trebuie interpretate și aplicate în mod uniform, în lumina versiunilor redactate în toate limbile Uniunii. În caz de divergență între diferitele versiuni lingvistice ale unui text din dreptul Uniunii, dispoziția în cauză trebuie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte (a se vedea în special Hotărârea din 8 decembrie 2005, *Jyske Finans*, C-280/04, Rec., p. I-10683, punctul 31 și jurisprudența citată).
- 49 Astfel, întrucât diferitele versiuni lingvistice ale articolului 1 alineatul (1) din A doua directivă utilizează, în esență, atât noțiunea „vătămare corporală”, cât și noțiunea „prejudiciu personal”, interpretarea trebuie să se raporteze la economia și la finalitatea dispoziției și ale directivei. În această privință, trebuie, pe de o parte, să se arate că aceste noțiuni o completează pe cea de „daună materială” și, pe de altă parte, să se amintească faptul că dispozițiile menționate și directiva vizează, în special, să consolideze protecția victimelor. În aceste condiții, trebuie să se rețină interpretarea extensivă a noțiunilor respective care figurează la punctul 47 din prezenta hotărâre.
- 50 În consecință, printre daunele care trebuie reparate în conformitate cu Prima directivă, A doua directivă și A treia directivă figurează prejudiciile morale a căror reparare este prevăzută în temeiul răspunderii civile a asiguratului de dreptul național aplicabil litigiului.
- 51 În ceea ce privește stabilirea persoanelor care pot pretinde repararea acestor prejudicii morale, pe de o parte, trebuie arătat că rezultă din coroborarea articolului 1 punctul 2 și a articolului 3 alineatul (1) prima teză din Prima directivă că protecția care trebuie asigurată în temeiul acestei directive se extinde la orice persoană care are dreptul, în temeiul dreptului național al răspunderii civile, la repararea pagubei cauzate de autovehicule.
- 52 Pe de altă parte, trebuie precizat că, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 78 din concluzii și contrar celor susținute de guvernul german, A treia directivă nu a restrâns cercul persoanelor protejate, ci, dimpotrivă, a prevăzut ca asigurarea să acopere în mod obligatoriu daunele suferite de anumite persoane considerate ca fiind deosebit de vulnerabile.
- 53 În plus, întrucât noțiunea de pagubă sau vătămare care figurează la articolul 1 punctul 2 din Prima directivă nu este mai bine delimitată, nimic nu permite să se considere, contrar celor susținute de guvernul eston, că anumite daune, precum prejudiciile morale, în măsura în care trebuie reparate potrivit dreptului național al răspunderii civile aplicabil, ar trebui excluse din această noțiune.
- 54 Din niciun element din Prima directivă, A doua directivă și A treia directivă nu se poate concluziona că legiuitorul Uniunii ar fi dorit să restrângă protecția asigurată de aceste directive doar la persoanele direct implicate într-un eveniment prejudiciabil.
- 55 În consecință, statele membre sunt obligate să garanteze că despăgubirea datorată, în temeiul dreptului lor național al răspunderii civile, ca urmare a prejudiciului moral suferit de membrii familiei apropiate victimelor unor accidente rutiere este acoperită de asigurarea obligatorie până la concurența sumelor minime stabilite la articolul 1 alineatul (2) din A doua directivă.
- 56 În speță situația ar trebui să se regăsească având în vedere că, potrivit indicațiilor instanței de trimitere, persoane care se află în postura doamnei Haasová și a fiicei sale au dreptul, în temeiul articolelor 11 și 13 din Codul civil ceh, la repararea prejudiciului moral suferit ca urmare a decesului soțului său și, respectiv, al tatălui său.

- 57 Această apreciere nu poate fi repusă în discuție de împrejurarea, invocată de guvernul slovac, potrivit căreia aceste articole fac parte dintr-o secțiune a Codurilor civile ceh și slovac consacrată atingerilor aduse drepturilor persoanei și care este autonomă în raport cu cea consacrată răspunderii civile propriu-zise, în sensul acestor coduri.
- 58 Astfel, întrucât răspunderea asiguratului care rezultă, potrivit instanței de trimitere, în speță, din articolele 11 și 13 din Codul civil ceh își are originea într-un accident rutier și este de natură civilă, nu există niciun motiv să se considere că o astfel de răspundere nu intră sub incidența dreptului național material al răspunderii civile la care fac trimitere directivele menționate anterior.
- 59 Având în vedere toate considerațiile precedente, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 3 alineatul (1) din Prima directivă, articolul 1 alineatele (1) și (2) din A doua directivă și articolul 1 primul paragraf din A treia directivă trebuie interpretate în sensul că asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule trebuie să acopere despăgubirea pentru prejudiciile morale suferite de persoanele apropiate victimelor decedate într-un accident rutier, în măsura în care această despăgubire este prevăzută în temeiul răspunderii civile a asiguratului de dreptul național aplicabil litigiului principal.

Cu privire la a doua întrebare

- 60 Având în vedere răspunsul furnizat de Curte la prima întrebare, nu este necesar să se răspundă la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 61 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a doua) declară:

Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 72/166/CEE a Consiliului din 24 aprilie 1972 privind apropierea legislațiilor statelor membre cu privire la asigurarea de răspundere civilă auto și introducerea obligației de asigurare a acestei răspunderi, articolul 1 alineatele (1) și (2) din A doua directivă 84/5/CEE a Consiliului din 30 decembrie 1983 privind apropierea legislațiilor statelor membre privind asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule, astfel cum a fost modificată prin Directiva 2005/14/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 11 mai 2005, și articolul 1 primul paragraf din A treia directivă 90/232/CEE a Consiliului din 14 mai 1990 privind armonizarea legislației statelor membre referitoare la asigurarea de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule trebuie interpretate în sensul că asigurarea obligatorie de răspundere civilă pentru pagubele produse de autovehicule trebuie să acopere despăgubirea pentru prejudiciile morale suferite de persoanele apropiate victimelor decedate într-un accident rutier, în măsura în care această despăgubire este prevăzută în temeiul răspunderii civile a asiguratului de dreptul național aplicabil litigiului principal.

Semnături